

Homo acrobaticus

FILOSOFI. I *Du musst dein Leben ändern* forsøger den tyske filosof Peter Sloterdijk at overskride europæisk Weltsmerz, negativitet og skyld, og tænke menneskets eksistens som studiet af livsteknikker eller livsakrobatik for selvudvikling, selvovervindelse, selvtugt og selvforbedring.

ALEXANDER CARNERA
Forfatter og essayist.

«I de sidste årtier har interessen for sultekunstnere været i stærk tilbagegang.» Slik innledes den berømte fortælling Sultekunstneren af Franz Kafka. Da sultekunstneren aner at det lakker mod enden bekender han sig overfor sin opsynsmand: «Hele tiden ville jeg have jer til at beundre min sultekunst», sier sultekunstneren. «Vi beundrer den skam også,» sier opsynsmanden imødekommende. «Men I skal ikke beundre den,» insisterer sultekunstneren. «Hvorfor skal vi da ikke beundre den?» spørger opsynsmanden. «Fordi jeg må sulte, jeg kan ikke andet,» svarer sultekunstneren. «Fordi jeg ikke kunne finde den spise som jeg kan lide. Havde jeg fundet den, tro mig, jeg ville ikke have vakt den mindste opsigst, men spist mig mæt som du og alle andre.»¹

Sultekunstnerens ord «I skulle ikke beundre den», kalder den tyske filosof Peter Sloterdijk for «sidste århundredes største europæiske spirituelle proklamation» i *Du Musst dein Leben ändern*.² Sultekunstneren adlyder ikke længere nogen Gud, men udelukkende sin egen aversion mod at konsumere den føde der stilles til hans rådighed. Hans storhed, eller det som står tilbage, er ikke ophøjet askese men hans praksis, hans øvelsesform. «Kafka's eksperiment består i at teste den sidste religion ved at holde alt det, der tidligere karakteriserede den ude: Hvad der bliver tilbage er kunstens øvelse (kunstnerens øvelser).» Sultekunstneren fortæller os at mennesket, ufærdigt og svækket og uden en historisk eller biologisk skæbne, er dømt til at træne, ikke for at gøre sig fortjent til Gud, men for at udholde og udfolde livet.

I *Du Musst dein Leben ändern* rejser Sloterdijk spørgsmålet om en ny positiv formulering af humanismen i dag er mulig. Han tager tråden op fra sin kontroversielle artikel «Regler for menneskeparken» (1999) hvor han foreslog, at humanismens funktion og essens må konfrontere dels tæmning af mennesket gennem «antropoteknikker» og dels en venskabsbaseret kommunikation i skriftens medium. I stedet for Kants spørgsmål: «Hvad er mennesket?» stiller Sloterdijk spørgsmålet «Hvor er mennesket?». Mennesket er nemlig altid på vej. Ikke et bestemt sted hen, snarere er dette «på vej» navnet på en praksis, som knopskyder i en evig begyndelse altid rettet mod nye livsformer. Mennesket er det dyrelignende væsen der uophørligt ankommer til verden. En sådan antropoteknikkens humanisme vrister sig fri fra jagten på en menneskelig natur for snarere at forstå mennesket som uløseligt forbundet med dets kapacitet til at skabe forbindelser, praktiseret gennem teknikker for selvtæmning og selvopdrættelse.

I *Du musst dein Leben ändern* fortsætter han denne undersøgelse af selvtæmning og selvopdrættelse, men nu med fokus på mennesket som øvelsesvæsen. Øvelsen defineres som «enhver handling som gennem sin gentagelse øger eller opretholder evnen til at udføre den samme egenkab igen.» Sultekunstneren sætter denne øvelsespraksis på spidsen: Der er ingen Gud eller ideal at sigte mod og alligevel må man fortsætte. Hvordan fortsætter man? Kun ved at øve sig.

DET AUTENTISK-PRØVENDE MENNESKE

Teknikker for at ændre sit liv er ikke religionserstatning eller spirituel frelse. Sloterdijk flirter med østerlandsk visdom og parisisk eksistenstænkning, men træder ud af den kirkegaardske inderlighed og den sartreske melankoli og formulerer i stedet en filosofi for selve livskunsten. Der er tale om at opfatte praksis som en grundkategori for at blive og forme et selv. Sloterdijk skriver sig ind i en tradition hvor menneskets frihed er forbundet med en reflekterende praksis. Tankegangen er nært beslægtet med Michel Foucault, for hvem friheden er den ontologiske betingelse for etikken, samtidig som etikken er den reflekterende form, som friheden antager: Jeg er først helt fri når jeg praktiserer friheden. Erkendelser om frihed og moralsk dømmekraft er forbundet med måden vi forholder os til og italesætter vores begær, vores måde at sanse og erkende på, det som Foucault omtaler som praksis. Sloterdijk udvider perspektivet på øvelsens livskunst og gør det til en totaliserende grundkategori for eksistensen, noget der til tider gør det vanskeligt at placere hans projekt.



Den sande vej går over en snor, som ikke er spændt ud oppe i højden, men lige over jorden. Den synes snarere at være bestemt til at fremkalde snublen, end til at blive gået på.»

FRANZ KAFKA, AFORISMER

Man kan angribe Sloterdijk for at ville skrive en ny fortælling om det humane uden moral, men som ren poetik. Man kan angribe ham for aldrig at tage stilling til noget konkret, aldrig at virkelig sætte noget på spil, men udelukkende spille den underspillede hundekynikers frække og kække ækvilibristiske ordleg. Man kan angribe ham for en berøringsangst overfor smerte, konfliktualitet og antagonismer der netop vil kræve en konfrontation med denne verdens problemer og anliggender og dermed stille krav om en anden type af affirmativ kritisk tænkning. Men Sloterdijk nægter konsekvent at tale om humanisme og etiske normer, og stiller i stedet krav om en nødvendig indstilling for det moderne menneske som et mere human-øvende, mere autentisk-prøvende, mere tålmodig og måske et mere etisk dyrelignende væsen.

TRÆNINGSMENNESKET

Afsættet er for Sloterdijk ikke længere den græsk-romerske tænkning eller middelalderkulturen. Hverken antikens bygninger eller middelaldermunkenes klostre tilvejebringer i dag det nødvendige eksistentielle tilflugtsrum. Antikken og middelalderens forsøg på at dele de menneskelige handlinger op i enten *vita activa* eller *vita contemplativa* var møntet på munkenes livsform der usynliggjorde den praktiske side ved livet. En livsform hvor bønner og den spirituelle søgen og frelse var adskilt fra det verdslige liv.

«I det øjeblik vi tvinger øvelsesformerne ind i en sondring mellem teori og praksis eller mellem aktivt og kontemplativt liv mister vi deres iboende værdi af syne,» skriver Sloterdijk. Heroverfor fremhæver Sloterdijk hvordan man i Asien – Japan, Kina og Indien – altid har opfattet alt liv